GEZINSVERZORGING IN GEZINNEN MET TUBERCULOSE-PATIËNTEN

Onder bovenstaande titel gaf dr Chr. J. M. Mol in het Octobernummer van Humanitas een beschouwing over de vervanging van een huisvrouw, lijdende aan tbc.

Dat dr Mol hiermede een door velen belangrijk geachte kwestie aan de orde heeft gesteld, bewees wel het grote aantal schriftelijke reacties, zowel van bestuursleden van gezinsverzorgingsorganisaties als van gezinsverzorgsters. Het is uiteraard niet mogelijk deze brieven in ons kaderorgaan op te nemen. Een uitzondering willen wij evenwel graag maken voor de opmerkingen van de voorzitter van onze oudste sectie gezinsverzorging, P. Versteeg te Dordrecht.

HULP AAN GEZINNEN WAARVAN DE HUISVROUW TBC. HEEFT.

Met belangstelling las ik in het Octobernummer van „Humanitas" het artikel van de hand van de heer Chr. J. M. Mol over het probleem „gezinsverzorging in gezinnen met tuberculose-patiënten".

Mede in verband met de bij het artikel gemaakte noot van de redactie kan het wellicht nuttig zijn, dat ik als voorzitter van een afdeling, welke zich nu gedurende een drietal jaren daadwerkelijk met de gezinsverzorging bezig houdt, iets over de ervaringen van dit onderdeel van het maatschappelijk werk mededeel.

Bij voorbaat mogen wij hierbij opmerken, dat we ons ten aanzien van de zuiver medische kant als leek niet zo positief kunnen uitspreken als de schrijver van het artikel, zelf medicus zijnde, kon doen, hoewel wij ons niet aan de indruk kunnen onttrekken, dat niet alle artsen een gelijk standpunt innemen als de schrijver.

Het komt ons wenselijk voor eerst een tweetal algemene opmerkingen te maken t.w.

1e. In het artikel van de heer Mol wordt gesproken over „gezinsverzorging in gezinnen met tuberculose-patiënten". Onzes inziens is het, om misverstand te voorkomen, beter te spreken over „gezins-

verzorging in gezinnen, waarvan de huisvrouw tuberculose-patiënt is". Immers, de gezinsverzorging is bedoeld in gevallen, waar de *vrouw* door ziekte niet in staat is haar taak in het gezin te vervullen. Voor andere tbc.-patiënten in de gezinnen is deze gezinsverzorging uiteraard niet bedoeld. Deze gevallen waren o.i. dan nog te splitsen in:

a. de huisvrouwen, die thuis verpleegd worden en
b. de huisvrouwen, die elders worden verpleegd.

Voor de onder b. genoemde categorie bestaan vanzelfsprekend geen bezwaren om hulp te verlenen. De bezwaren gelden alleen de onder a. genoemde categorie.

2e. Gezinsverzorging wordt beschouwd als een *tijdelijke* hulp, waarbij in het algemeen een periode wordt aangehouden van plm. 6 weken per ziektegeval. Van een tbc.-geval is als regel vooraf te bepalen dat de ziekte zich over een veel langer tijdvak uitstrekt, zodat voor de desbetreffende gezinnen in de meeste gevallen toch een andere oplossing gevonden moet worden. Wil men derhalve met positief resultaat de gezinsverzorging inschakelen in gezinnen, waar de huisvrouw wegens tbc. thuis verpleegd wordt, dan zal het begrip „tijdelijke hulp" vervallen en zal de in het algemeen gestelde periode van 6 weken niet aangehouden kunnen worden. Dit laatste zou echter uiteraard grote practische bezwaren met zich mede brengen, omdat de hulp voor andere gezinnen daardoor ernstig in gevaar zou komen, daar het aantal aanvragen om hulp de beschikbare hulp nog altijd ver te boven gaat.

Toen onze afdeling het werk van de gezinsverzorging ging voorbereiden, heeft het hier behandelde onderwerp een punt van bespreking uitgemaakt. Ons bestuur stelde zich toen direct op het standpunt, dat in de algemeen aan jonge meisjes niet het extra-risico mocht worden opgelegd, dat aan een lang verblijf in een tbc.-gezin verbonden is, terwijl daarnaast de overtuiging heerste, dat nog moeilijker jonge vrouwen voor het werk van de gezinsverzorging te vinden zouden zijn. Dit laatste feit mag men zeker niet bagatelliseren, daar het nog steeds grote moeite kost om *geschikte* meisjes voor het gezinsverzorgingswerk te vinden. Zou men derhalve hulp in gezinnen verlenen, waar de vrouw tbc.-patiënt is, dan zou dit ongetwijfeld zijn terugslag vinden op het gezinsverzorgingswerk in het algemeen. Daarbij komt nog, dat in de kleine en middelgrote gemeenten zeer gauw bekend is, dat een gezinsverzorgster in een gezin, waar tbc. is, gewerkt heeft en de desbetreffende gezinsverzorgster zal in een ander niet-tbc.-gezin om die redenen slechts bezwaarlijk of in het geheel niet worden geaccepteerd. Als leek kan men uiteraard moeiijk vaststellen, in hoeverre er besmettingsgevaar ten aanzien van het andere gezin en de daartoe behorende kinderen is, maar begrijpelijk is, dat men in niet-tbc.-gezinnen terughoudend is ten aanzien van een gezinsverzorgster, die in een tbc.-gezin gewerkt heeft.

Niet alleen, dat de meisjes zelf extra-risico lopen met het werken in tbc.-gezinnen, ook de organiserende vereniging neemt daardoor extra-risico's op zich, omdat, wanneer een meisje zelf door de gevreesde ziekte wordt aangetast, daaraan financiële consequenties verbonden kunnen zijn, welke niet volledig door verplichte verzekering kunnen worden opgevangen, zodat de organiserende vereniging uit morele over-

wegingen zou moeten bijspringen. De subsidieregeling is van overheidswege zodanig geregeld, dat alleen het werkelijk tekort wordt uitgekeerd, waardoor er voor de verenigingen geen mogelijkheid bestaat gelden te reserveren voor bijzondere uitgaven als de onderhavige. Een en ander betekent, dat de desbetreffende verenigingen in zulke gevallen eveneens in financiële moeilijkheden zullen geraken.

Op grond van bovenstaande overwegingen heeft ons bestuur dan ook reeds bij de aanvang van het gezinsverzorgingswerk overleg gepleegd met de plaatselijke tbc.-vereniging, waarbij werd overeengekomen, dat in gevallen, waar de vrouw tbc. heeft, uiteraard na overleg met de desbetreffende medici, door onze vereniging geen hulp zou worden verleend, doch dat de tbc.-vereniging voor deze gevallen zelf speciale krachten zou aantrekken. Overeenkomstig deze regeling, is in het reglement van de gezinsverzorging „Humanitas" hierover een bepaling opgenomen en tot op heden heeft deze wijze van werken in het geheel geen moeilijkheden opgeleverd. Naar onze mening dient in het belang van de gezinsverzorging in het algemeen hierin geen wijziging te worden gebracht. Indien men de gezinsverzorging wenst in te schakelen ook voor de tbc.-gevallen, dan zal dit slechts mogelijk kunnen zijn, wanneer de verenigingen daarvoor speciale krachten in dienst nemen, waardoor dan van overheidswege een speciale subsidieregeling dient te worden ontworpen, welke belangrijk gunstiger dient te zijn, dan die, welke voor de thans in dienst zijnde meisjes geldt. Een andere oplossing zou kunnen zijn — en deze is wellicht nog meer verkieslijk — dat de plaatselijke tbc.-verenigingen dermate door de overheid worden gesubsidieerd, dat zij in staat worden gesteld zich speciaal op de hulp aan tbc.-gezinnen in te stellen.

P. VERSTEEG

Ook van andere bestuursleden kwamen soortgelijke reacties. De belangrijkheid van de zorg wordt onderkend, de oplossing evenwel gezocht in de richting van aanstelling van speciaal hiervoor bestemde krachten door meer op de tbc.-bestrijding ingestelde verenigingen.

„Bovendien" — zo ongeveer merken enkele briefschrijvers op — „is het ons niet duidelijk, waarom er alleen over tbc. wordt gesproken. Is het niet een onderdeel van een meer algemeen probleem: de verzorging in gezinnen met chronische patiënten?"

En de gezinsverzorgsters — hoe denken zij hierover?

Nog nadrukkelijker dan reeds bij de bestuurders het geval was, wordt de noodzaak van goede hulp in bedoelde gezinnen beklemtoond. „In deze gezinnen *moet* hulp worden geboden. De hulp, waarmede thans veelal moet worden volstaan, is ontoereikend naar het aantal uren, dat er iemand komt, en dikwijls ook zó ondeskundig, dat de huisvrouw er nog niets aan heeft".

„Toch" — zeggen de meeste gezinsverzorgsters — „ligt hier niet een taak voor ons. De aard van het werk is nl. een geheel andere. Wij komen in een gezin, dat plotseling in nood is geraakt, vervangen de huisvrouw voor korte tijd, zien haar herstellen en dragen de zorg weer over om weer ergens anders een huisvrouw van een zware zorg te ontlasten. Het is dit helpen in plotselinge nood, het vrij snel verlopend proces en het weer ergens anders te kunnen bijspringen, wat ons werk boeiend maakt, levendig. Moeten wij een jaar, en misschien langer, in een gezin

zijn, waarvan de huisvrouw aan een chronische ziekte lijdt, dan zijn wij huishoudster. Een beroep, dat niet minder noodzakelijk is, maar anders. En wij hebben het beroep van gezinsverzorgster gekozen en niet van externe huishoudster." Ook andere punten worden naar voren gebracht: verschillende eisen t.a.v. opleiding, werktijden, etc. Over dit laatste schrijft een gezinsverzorgster: „Het is niet zo erg als de man gedurende enkele weken 's avonds, Zaterdagsmiddags en Zondags de zorg voor huishouding en kinderen op zich neemt. Maar dit kan m.i. niet maanden achtereen."

Eén gezinsverzorgster meent evenwel, dat de gezinsverzorgingsorganisaties de taak van de verzorging in deze gezinnen op zich moeten nemen en de uitvoering aan de „gewone" gezinsverzorgster opdragen.

Hoewel de verleiding om meer briefschrijvers aan het woord te laten komen, groot is, zullen wij ons toch moeten beperken tot een samenvatting van de belangrijkste van de door bijna allen aangevoerde bezwaren tegen de inschakeling van de gewone gezinsverzorgsters in gezinnen met tbc.-patiënten.

1. *Medisch:*

   Reëel besmettingsgevaar voor de over het algemeen jonge meisjes.

2. *Naar de aard der werkzaamheden:*

   a. Andere verhouding tot de huisvrouw en de overige gezinsleden,
   b. Niet de bekoring van de wisseling der gezinnen,
   c. Andere werktijden.

3. *Organisatorisch:*

   Voor langere tijd onttrekken van een gezinsverzorgster aan de gewone werkzaamheden.

4. *Financieel:*

   a. Verhoogd ziekterisico brengt mede òf extra verzekeringskosten voor alle gezinsverzorgsters òf een financieel veel te zwaar risico voor de organisaties.
   b. Op grond van de gemiddelde verzorgingsduur en de behoefte wordt een bepaald aantal leden per gezinsverzorgster genomen. Bij hulp aan chronische patiënten daalt dit aantal aanzienlijk. Hoe dit financieel op te vangen?

5. *Psychologisch:*

   De belemmering, die de uitbouw van de gezinsverzorging zal ondervinden tengevolge van de — al dan niet gerechtvaardigde — angst voor besmetting, die er in grote delen van de bevolking voor de tbc. leeft:

   a. Een nog kleiner aantal meisjes, dat dit beroep zal kiezen,
   b. Weerstand van de gezinnen (vooral wanneer er kleine kinderen zijn) om een gezinsverzorgster toegewezen te krijgen, die uit een gezin met tbc.-patiënten komt.

Er is weinig verschil in de conclusies, waartoe men komt. Samengevat: Een regeling voor een goede voorziening is op korte termijn noodzakelijk; de verenigingen voor de tbc.-bestrijding zijn het meest aangewezen om krachten, speciaal bestemd voor bedoelde gezinnen, aan te stellen; nauwe samenwerking met de gezinsverzorgingsorganisaties is zeer gewenst.

Wij spreken mèt vele inzenders ook namens het landelijk sectiebestuur de hoop uit, dat er spoedig een goede voorziening getroffen moge worden. Voor de discussies, die hierover aan de gang zijn, vormen de reacties uit de praktijk op het artikel van dr Mol een waardevolle bijdrage.

M. DIJKSTRA

COMMISSIE CONCEPT-ARBEIDSOVEREENKOMST VOOR GEZINSVERZORGSTERS

Het dagelijks bestuur van Humanitas heeft op advies van het sectiebestuur gezinsverzorging een commissie ingesteld, belast met het opstellen van een concept-arbeidsovereenkomst voor de gezinsverzorgsters.

Samenstelling van de commissie:

C. v. d. Lende, voorzitter van het sectiebestuur, voorzitter;
C. W. v. Altena, penningmeester van de afd. Groningen;
Mevr. D. Heroma–Meilink, lid van het landelijk bestuur van de sectie gezinsverzorging;
P. Versteeg, voorzitter van de afd. Dordrecht;
Vertegenwoordigers van de Algem. Bedrijfsbond van Personeel, werkzaam in particuliere sociaal-hygiënische instellingen en huishoudelijke diensten (S.H.H.D.).

INSCHAKELING VAN DE GEZINSVERZORGING BIJ DE SOCIALE VERZEKERING?

Een tweede commissie werd, eveneens op advies van het sectiebestuur, ingesteld met de taak de mogelijkheden van een wettelijke regeling van de gezinsverzorging als onderdeel van de sociale verzekering te bestuderen.

Samenstelling:

Mej. M. Dijkstra, directr. Centr. Bur. Humanitas, voorzitster;
J. J. A. Berger, secretaris N.V.V.;
Mr H. Boasson, rijksconsulent voor Sociale Bijstand voor de vier grote steden;
P. de Bruyn, penningmeester „Ziekenzorg", Amsterdam;
Drs D. Roemers, directeur van het Wetenschappelijk Bureau van het N.V.V.;
C. J. v. d. Lienden, voorzitter van de Centrale Bond van Onderling Beheerde Ziekenfondsen;
C. M. Swiebel, hoofdambtenaar bij de afd. sociale verzekering van het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid;
Dr W. Meyer, actuaris van de Centrale Arbeiders Verzekerings- en Depositobank;
Meyer de Vries, voorzitter Raad van Arbeid te Utrecht.

Onze lezers weten reeds, dat de kopij voor het Decembernummer van Humanitas (toen nog ledenorgaan) op onnaspeurlijke wijze is verdwenen nadat zij in de P.T.T.-bus was gedeponeerd. Wij hebben gemeend deze artikelen in het eerste nummer van ons kaderorgaan te moeten opnemen, voorzover wij er althans in geslaagd zijn van de auteurs copiën van hun bijdragen te bemachtigen. Van harte dank voor de dubbele moeite die zij zich hiervoor hebben getroost! *Red.*

DWANG EN VRIJHEID IN DE OPVOEDING

Op velerlei terrein nemen we na de tweede wereldoorlog een sterke wil tot vernieuwing waar. Dat ook in de opvoeding vernieuwingsgedachten doorbreken, mag dan ook niet verwonderen. En het is speciaal ten aanzien van het probleem van de verhouding tussen dwang en vrijheid, dat zich deze vernieuwingstendens uit. Kijken we naar ons onderwijs, dan zien we, dat een steeds groter wordende groep van vooruitstrevende scholen meer vrijheid aan haar leerlingen geeft. Het zijn stellig de Montessorischolen en de Kindergemeenschap van Kees Boeke, die in ons land in dit verband het spits hebben afgebeten.

Deze ontwikkeling valt eveneens aan te wijzen in de opvoeding in het gezin en in het gesticht. Dwang en vrijheid: het zijn beide opvoedingsmiddelen, d.w.z. middelen, die de opvoeder hanteert ter bereiking van het door hem gestelde opvoedingsdoel.

Waartoe willen wij onze kinderen opvoeden? Tot gelukkige mensen hoort men veel ouders vaak zeggen. En er zou lang over te praten zijn, wat zij met dat „gelukkig" bedoelen. In een oud leerboek over opvoedkunde heet het: Het einddoel der opvoeding kan geen ander zijn dan het waarachtige geluk van de mens, waarin men dat geluk ook acht te bestaan. Maar om dat laatste bij-zinnetje gaat het nu maar juist. Bedoelt men met geluk: welvaart, genot, vreugde, blijdschap, lust? Zo ja, dan kunnen wij dit als opvoedingsdoel onmogelijk accepteren. Want wat voor ons wezenlijk is, is dat onze opvoeding het kind behulpzaam is bij de ontplooiing van de in hem sluimerende mogelijkheden, binnen de grenzen, die daaraan door het belang van de gemeenschap worden gesteld. Geluk, als men dat in dit verband wil blijven gebruiken, is dan het gevoel van te leven in vrijheid, beperkt door de zedelijke normen, die als resultaat van de opvoeding in het kind zijn gegroeid.

Dit geluk is niet in de eerste plaats gekenmerkt door een positieve gevoelstoon, maar gekenmerkt door de eerbied voor elkander, die de relatie tussen opvoeder en kind van de eerste dag gekenmerkt heeft en die nu door het volwassen geworden kind wordt verder gedragen, door een aanvaarding van de verantwoordelijkheid voor eigen leven, voor eigen handelen, door een vrijwillige dienstbaarheid aan de gemeenschap. En waar geluk als positieve gevoelstoon put uit de laag van de psychische gevoelens, put dit geluk uit de hoogste laag van het gevoelsleven van de mens, de laag der geestelijke gevoelens.

Tot het bereiken van dit opvoedingsdoel zijn dwang en vrijheid middelen. En steeds meer groeit het inzicht, dat de kerngedachte van de opvoeding moet zijn het geven van een zo groot mogelijke vrijheid, dat is: verantwoordelijkheid, aan het kind, terwijl de opvoeder

steeds een zo klein mogelijke verantwoordelijkheid zelf moet dragen. In dat zo groot en zo klein mogelijk ligt het probleem. Want ook wie wil opvoeden in vrijheid tot vrijheid, zal dwang niet kunnen missen.

Het is vooral de persoon van de opvoeder, die door zijn voorbeeld, door zijn omgang met het kind een grote dwang uitoefent. „Wat jammer dat je een plasje in het broekje hebt gedaan", zegt de moeder tegen haar vier-jarige spruit. En deze zal, gestimuleerd door de liefde-relatie tot z'n moeder, trachten een volgende maal droog te blijven. Het kind op 4 à 5-jarige leeftijd gaat zich met z'n ouders identificeren. Het wil aan hen gelijk worden. Het jongetje aan de vader, het meisje aan de moeder. Maar dat is een moeilijke opgave voor het kind. Daartoe moet het allerlei ondeugden, althans wat het milieu, de gemeenschap, de ouders, als zodanig zien trachten te overwinnen. Dit zijn allemaal dwingende factoren, die het sterkst tot uiting komen in de talrijke ge- en verboden van de ouders, van de opvoeders.

Langzamerhand maakt het kind veel van deze ge- en verboden tot z'n geestelijk eigendom, men kan ook zeggen: langzamerhand vormt zich zijn geweten. Zonder dwang gaat dat dus niet. Allerlei krachten in het kind komen steeds weer in strijd met de eisen van de omgeving. En herhaaldelijk zal het kind zich schuldig voelen om z'n falen. Dat schuldgevoel vindt in de straf van de opvoeder z'n oplossing, althans in het normale geval. In die straf toch uit de opvoeder z'n verbondenheid met het kind. Het doet hem leed om te straffen, maar in het belang van het kind straft hij toch. Hij doet het zo weinig mogelijk, maar hij straft als het nodig is. Zonder straf en zonder dwang is in onze gemeenschap geen opvoeding denkbaar.

Het is gevaarlijk om dat zo duidelijk uit te spreken. Als in een van zijn werken Goethe een oude Griekse spreuk citeert: „De mens die niet getuchtigd wordt, wordt niet opgevoed", bedoelt hij hetzelfde.

Maar toch is er een belangrijk verschil. Terwijl vroeger de autoriteit van de opvoeder sterk op de voorgrond stond, zijn wil was wet en de wil van het kind stond achter de deur, zijn het in onze tijd vooral de eisen van de gemeenschap, aanvankelijk door de opvoeders vertegenwoordigd, die het dwingende element in de opvoeding vormen.

Men kan een kind zich niet vrij laten ontplooien, omdat er altijd een relatie tot een volwassene is, waarvan onvermijdelijk, zelfs als die volwassene dat niet zou wensen, dwingende invloed uitgaat. Men kan evenmin wensen alle mogelijkheden van het kind tot ontplooiing te brengen, want daarbij zijn er meerdere, die met de eisen van de gemeenschap in strijd komen. Dwang is dus onvermijdelijk. En toch zijn er belangrijke verschilpunten met vroeger.

In de eerste plaats wordt de lichamelijke straf in steeds breder kring op principiële gronden afgewezen. Bij een onderzoek bleek, dat in 20 landen de lichamelijke straf op school wettelijk verboden was. In de tweede plaats heeft de autoriteit van de opvoeder een andere plaats gekregen. Het gezag, dat de opvoeder in onze tijd heeft, ontleent hij veel meer dan vroeger aan wat hij als mens is, dan aan zijn functie. Als pa in onze tijd tegen Jantje zegt, dat hij zijn soep niet mag slurpen, kan het gebeuren dat Jantje antwoordt, dat pa zelf ook slurpt.

En ten slotte is onze psychologische kennis van het kind zo toegenomen, dat we weten met dwang en straf een kinderleven te kunnen beschadigen. Daarom alleen straf en dwang voor zover dat ter bereiking van het door ons gestelde opvoedingsdoel niet te vermijden is. En bovenal: de beste opvoeder is hij of zij, die met de minste dwang en met de minste straf z'n doel weet te bereiken.

Het kind is een wezen met een eigen aard, met een eigen waarde, met een eigen bestemming. En de opvoeder is het kind eerbied verschuldigd. In die eerbied uit zich de eerbied voor de mens in het kind; een eerbied voor de andere mens, die een wezenlijk bestanddeel is

van onze levens- en wereldbeschouwing. Maar die zelfde opvoeder streeft ook een doel na met z'n opvoeding. En de eigenaardigheid van het kind en het streven van de opvoeder botsen herhaaldelijk, ik sprak daar zo juist reeds over en wees er op, dat uit deze botsing zich het geweten vormt.

Hoe vindt dit probleem zijn oplossing? Welk antwoord geven we op de vraag, hoe dan in elk speciaal geval de verhouding tussen dwang en vrijheid dient te zijn? Zoals nooit in de opvoeding, is het ook hier niet mogelijk een recept uit te geven, maar een antwoord is wel mogelijk. In een boekje over „Opvoeding" van de Amsterdamse psychiater dr Grewel vertelt deze van een zeer onhandelbare jongen, waarmee geen land te bezeilen was. Vele mensen had deze jongen reeds het leven zuur gemaakt, en thuis was het helemaal niet gegaan. Deze jongen komt bij een onderwijzer, die over z'n optreden op een gegeven moment zo verontwaardigd wordt, dat hij hem over de knie legt en hem een stevig pak slaag geeft. Vanaf dat moment veranderde de jongen. Z'n gedrag werd behoorlijk en hij ging op school aan het werk. Naar de onderwijzer meende, omdat een pak slaag op z'n tijd heel goed is voor een kind. Maar de juiste verklaring was, dat deze jongen nog nooit de liefde in zijn leven had gekend. Nog nooit had zich iemand werkelijk iets aan hem gelegen laten liggen. En nu is daar een onderwijzer, die zich niet alleen met hem bemoeit, maar het zelfs de moeite waard vindt om hem, van wie nooit iemand zich iets aantrok, een pak slaag te geven. Ik weet, dat ik een gevaarlijk voorbeeld heb gegeven. Want de gedachte kan bij u rijzen, dat dus een pak slaag wel eens heilzaam kan werken. Inderdaad is dat het geval. Maar de lichamelijke straf is niet meer van onze tijd. In het geval, dat ik u zojuist noemde, was hetzelfde resultaat ook op een andere wijze te bereiken geweest. En we trachten altijd met de kleinst mogelijke straf te volstaan. Als ik nu de vraag nogmaals stel, hoe het probleem van de verhouding tussen dwang en vrijheid z'n oplossing vindt, dan is mijn antwoord: in de liefdesverhouding, die tot uiting komt in de binding tussen opvoeders en kind. En nu zou er veel te schrijven zijn over die liefdesverhouding, over het onderscheid tussen liefde, eigenliefde en apenliefde.

De beschikbare ruimte laat dat niet toe. Mag ik daarom besluiten met u te herinneren aan het bekende gedicht van Van Alphen: Jantje zag eens pruimen hangen. Op een uitgave van dit gedicht uit 1820 ongeveer staat de vader met zijn zoon bij de pruimenboom en hij staat er in de glorie van z'n vaderlijke autoriteit. De illustratie van een uitgave, die een 60 jaar later verscheen, toont ons Jantje onder de pruimenboom; en de vader? De vader kijkt met zijn hoofd over de schutting. En een uitgave van onze dagen toont ons Jantje onder de pruimenboom. En van de vader valt op het plaatje geen spoor te bekennen. Deze ontwikkeling juicht de moderne opvoeder toe. Want hij meent, dat onze tijd mensen vraagt, die geleerd hebben zelf beslissingen te nemen. En hij hoopt daartoe met zijn opvoeding een steentje bij te dragen. PH. H. VAN PRAAG

WAT IS SOCIAL CASE-WORK?

door Mej. H. Kamphuis

Uit Amerika is na de oorlog het „case-work" ook naar Nederland gekomen. „Case-work" wil een, op moderne psychologische inzichten gefundeerde, methode zijn voor het helpen van mensen, die in persoonlijke of maatschappelijke moeilijkheden verkeren.

Het boekje van mej. Kamphuis geeft op eenvoudige wijze, met behulp van practijkvoorbeelden, een eerste inzicht in deze methode. Men bedenke echter, dat voor de toepassing veel kennis, ervaring en oefening nodig is.

Ook poogt het boekje terloops een afbakening te geven van het gebied der beroepsmaatschappelijke werkers en het gebied der vrijwillige werkers.

De laatsten zullen zien, dat zij op een ruim gebied hun krachten kunnen ontplooien. Aanbevolen. B.

EEN BELANGRIJK RAPPORT

3

Het rapport van de Commissie Overwater laat me maar niet los. Telkens als ik er weer in lees, valt het licht op een ander onderdeel en gevoel ik de neiging om dat bepaalde deel ook onder de loupe te nemen.

Kort geleden was ik aanwezig op een vergadering van een groep kinderbeschermers, die al jaren lang zo af en toe eens bijeenkomt en ook hier werd het rapport Overwater door een der aanwezigen zeer deskundig zowel in theoretisch als practisch opzicht, behandeld en aan een critische beschouwing onderworpen.

Het is goed, dat dit rapport de aandacht krijgt, die het verdient. Niet, dat alles wat de Commissie aanbeveelt kan worden aanvaard, maar de vraagstukken, die in dit rapport worden aangesneden, verdienen eigenlijk alle een afzonderlijke behandeling. Evenwel, ik zou dan een zodanig deel in ons orgaan in beslag nemen, dat ik niet alleen ruzie kreeg met de redactie, maar ook met de lezers.

Derhalve beperking en allereerst de aandacht gevraagd voor de *maatregelen*, over welke de kinderrechter volgens het rapport Overwater zou kunnen beschikken. Het zijn er 5 in getal en wel:

1. *Teruggeving aan de ouders zonder toepassing van enige straf.* Thans is dit mogelijk tot 16 jaar; de commissie stelt voor 12-18 jaar.
2. *Ondertoezichtstelling.* Kan in de toekomst worden toegepast, zowel zélfstandig, als gekoppeld aan een straf of andere maatregel.
3. *Plaatsing in een inrichting voor opvoeding.* Minimum tijdsduur 1 jaar, maximum 2 jaar. Bedoeld voor practisch-normale kinderen.
4. *Terbeschikkingstelling van de regering,* zonder toepassing van enige straf.
   Aan deze maatregel schonk ik in mijn vorig artikel – pag. 137 – aandacht. De commissie stelt voor, dat de kinderrechter elke twee jaar zal nagaan of de maatregel voorwaardelijk of onvoorwaardelijk kan worden beëindigd. Komt de kinderrechter tot de conclusie, dat naar zijn mening de maatregel voorwaardelijk of onvoorwaardelijk kan worden beëindigd, dan zal hij aan de Minister van Justitie voorstellen dienaangaande kunnen doen, immers het kind is ter beschikking gesteld van de regering en de regering, in casu de Minister van Justitie zal dienen te beslissen. Tot dusver ligt de beslissing geheel bij de minister, dat wil in de praktijk zeggen bij de 7e afdeling van dit ministerie, derhalve bij de administratie, en de rechter heeft na zijn oorspronkelijke beslissing geen enkele invloed meer. Verdient het voorstel van de commissie aanbeveling? Ja, wanneer inderdaad beschikt kan worden over de, ook door de commissie gewenst geachte, volkomen deskundige, in zijn werk opgaande kinderrechter. Neen, wanneer zulks niet het geval is. Beschikken we niet over de werkelijk deskundige kinderrechter, dan heeft dit twee-jaarlijks onderzoek geen enkele waarde.

5. *Plaatsing in een inrichting voor afwijkende kinderen.* Deze plaatsing is bedoeld voor zeer moeilijk opvoedbaren, die in gewone inrichtingen niet thuis behoren. Deze maatregel dient uiterlijk tot het bereiken van de meerderjarigheid.

Wanneer ik nu tracht samen te vatten en het onderscheid tussen straf en maatregel buiten beschouwing laat, dan dienen we te begrijpen, dat we nodig hebben de volgende inrichtingen:

1. *Huizen van Arrest.*
2. *Inrichtingen voor bijzondere tucht* (vroeger genaamd tuchtscholen).
3. *Inrichtingen voor opvoeding voor practisch-normale kinderen.* Opvoedingstijdsduur 1 à 2 jaar.
4. *Inrichtingen voor ter beschikking van de regering gestelden.* Tussen twee haakjes opgemerkt, hier is gedacht aan kinderen, komend uit een milieu, waarbij herstel van het milieu in 1 à 2 jaar niet waarschijnlijk wordt geacht, of kinderen, van wie de eigengeaardheid een zodanige is, dat een paedagogische behandeling van 1 à 2 jaar niet voldoende zal zijn. Voor deze groep minderjarigen blijft overdracht aan een vereniging, die gezinsverpleging toepast, bijv. Pro Juventute, mogelijk.
5. *Inrichtingen voor afwijkende kinderen.* Uit de gehele opzet van de commissie blijkt, dat nodig zijn:
6. *Opvangtehuizen* (centres d'accueil) en
7. *Observatiehuizen.*

Bezien we de toestand van vandaag, dan constateren we:

Opvangtehuizen (centres d'accueil) zijn er, behalve een enkele uitzondering, bijv. „De Vluchthaven" te Amsterdam, niet.

De commissie acht het nodig, dat in elk arrondissement een dergelijk opvangcentrum, één voor jongens en één voor meisjes, aanwezig is.

De commissie acht het mogelijk, dat een dergelijk opvangcentrum in een afzonderlijke afdeling tevens als huis van arrest wordt gebruikt.

Of dit laatste mogelijk is, is nog de vraag. Laten we de zaak practisch stellen. Te Leeuwarden is, nemen we aan, een opvangcentrum. De kinderrechter acht het gewenst, dat voor een 15-jarige jongen uit Sneek, die daar de H.B.S. bezoekt en zich zodanig heeft gedragen, dat hij een zeer ernstige waarschuwing nodig heeft, een arreststraf van 6 dagen nodig is. Ten einde de studie van deze knaap niet in gevaar te brengen, is het gewenst, dat hij deze straf ondergaat in 4 week-einden. De jongen zal dan op 4 Zaterdagen met zijn boeken naar Leeuwarden reizen. In het Huis van Arrest het weekeinde doorbrengen en 's Maandags weer per bus naar Sneek gaan en de H.B.S. binnenlopen. In deze maatregel zit veel aantrekkelijks, ook in het opzettelijk de jongen zelf laten reizen. Hij wordt niet gebracht en vanuit Sneek is dit denkbaar. Echter: er zijn in Friesland ook vele heel afgelegen oorden en dé minimum tijdsduur is 4 uur. Men ziet, er rijzen vele vragen en de voorspelling is niet al te gewaagd, dat deze maatregel alleen zal worden toegepast in de steden, waar het opvangcentrum, dat er niet is, zal worden gevestigd.

Echter, het kan nimmer de bedoeling zijn, dat de arrest-straf wordt ondergaan in politiebureaux. Er dient voor gewaakt te worden, dat zulks niet geschiedt. Ook wenst de commissie niet, dat dit geschiedt in inrichtingen voor bijzondere tucht.

De Observatiehuizen.

Het spreekt wel van zelf, dat, waar de kinderrechter de keus krijgt uit nog meer mogelijkheden, het voor hem van buitengewone betekenis is, dat hij niet alleen weet, wat de verdachte heeft misdreven, maar vooral wie en wat de verdachte is.

Grote aandacht betracht dus de commissie aan de voorlichting van de rechter en bij de voorlichting spelen de obser-

vatiehuizen, naast de wetenschappelijk geleide kinderklinieken en de paedagogische instituten een belangrijke rol.

Het observatiehuiswezen is in Nederland nog niet uitgebalanceerd en ofschoon er nog niet lang geleden een Rijks-observatiehuis voor jongens te Zeist tot stand kwam, is er voor het particulier initiatief stellig nog aanleiding om de oprichting van observatiehuizen tot stand te brengen. In het noorden des lands kennen we in Groningen een observatiehuis, in het oosten is er stellig nog een manco.

Inrichtingen voor bijzondere tucht.

Zoals bekend is, werd tot dusver de tuchtschoolstraf ondergaan in Rijksinrichtingen.

Voor de executie van de nieuwe straf — plaatsing in een inrichting voor bijzondere tucht — wil de commissie ook particuliere inrichtingen gebruiken.

Bij vele kinderbeschermers zal het wel verbazing hebben gewekt, dat de commissie de tuchtscholen, zij het onder andere naam, wil handhaven. Zoals bekend is er thans nog één tuchtschool voor jongens, te Ginniken, en één voor meisjpes, te Montfoort, met een dépendance te Hollandsche Rading. Indertijd waren er wel 4 tuchtscholen voor jongens en wel te Haren (Gr.), Velsen, Nijmegen en Ginniken.

Op de tuchtscholen is veel critiek gehoord en velen zouden van *deze* commissie de suggestie hebben verwacht van de tuchtscholen geen gebruik meer te maken.

Het nieuwe in de voorstellen van de commissie is, dit nogmaals, ook particuliere inrichtingen voor dit doel te gebruiken. Op civiel-rechterlijk gebied is dit al jaren lang gebruikelijk.

Moeilijkheden zullen in de praktijk misschien rijzen bij de toepassing van maatregel 3 en maatregel 4, plaatsing in een inrichting voor opvoeding en ter beschikkingstelling van de regering. Nog niet duidelijk is — voorshands althans niet — of vertegenwoordigers van deze twee groepen in dezelfde inrichtingen zullen vertoeven. Het vraagstuk van de differentiatie der inrichtingen trekt zeer de aandacht, maar het is nog een onderwerp van studie, zodat het onjuist zou zijn om te trachten thans reeds enige opmerkingen ten opzichte van de praktijk te maken.

Anders staat het met de *inrichtingen voor afwijkenden.*

De commissie wenst in die inrichtingen onder te brengen de zeer moeilijk opvoedbare en de sociaal-onaanpasbare minderjarigen, die niet thuis of in een pleeggezin kunnen worden verzorgd en die ook niet in een inrichting voor opvoeding op hun plaats zijn, omdat zij daar niet te helpen zijn en voor de andere verpleegden en voor de inrichting zelve een storend element kunnen vormen.

De verpleging in deze inrichtingen zal onmiskenbaar het element „opberging" in zich hebben en dus zal weer nauwlettend worden afgewogen, of plaatsing in een inrichting voor afwijkenden noodzakelijk is. Ook de commissie wijst hier met nadruk op.

Boven wezen we er op, hoeveel werk er nog zal dienen te worden verricht voor en aleer het inrichtingswezen zo zal zijn georganiseerd, dat het aansluit bij de opvattingen van de commissie. In een afzonderlijke paragraaf behandelt de commissie de verhouding tussen de rijks- en particuliere inrichtingen. Algemeen richtsnoer is: het particulier initiatief voorop en het rijk slechts een aanvullende taak. Voor de „Humanitas"-lezer is het in dit verband wel aardig te weten, dat aandacht wordt geschonken aan het werk van „Humanitas".

Ware het niet, dat ik nog op enkele principiële punten in dit belangwekkend rapport de aandacht moet vestigen, ik zou mijn beschouwingen kunnen beëindigen. Thans echter moet ik redactie en lezer vragen: mag ik in een volgend nummer nogmaals een beroep doen op uw belangstelling en trachten dan met u tot een samenvattend oordeel te komen?

P. C. FABER

WAT VERSTAAT MEN ONDER ALGEMEEN MAATSCHAPPELIJKE ZORG?

Het is niet zo eenvoudig om de inhoud van het begrip algemeen maatschappelijke zorg aan te duiden.

Deze tak van het maatschappelijk werk heeft zich ontwikkeld uit de vroegere armenzorg. De ontwikkeling is nu in het stadium, waarin materiële hulp nog steeds een onderdeel is, maar waarin de hulp, die daarnaast geboden wordt, vaak als veel belangrijker wordt gevoeld.

Men heeft leren zien, dat hulpzoekenden door allerlei oorzaken in hun moeilijke situatie kwamen. Steeds meer probeert men de oorzaken van de sociale nood op te sporen en daarna toepasselijke hulp te bieden. Hierin gaat men dus verder dan enkel het bestrijden van het symptoom armoede.

Dit heeft tot gevolg gehad, dat men de hulpzoekenden ging onderscheiden naar de oorzaken van hun noden en zo kwam men tot o.a. de volgende categorieën:

lichamelijk gebrekkigen
geestelijk onvolwaardigen
chronisch zieken
ouden van dagen
ongehuwde moeders
drankzuchtigen.

Dat ongehuwd-moederschap, drankzucht en criminaliteit ook weer een gevolg kunnen zijn van een onjuiste opvoeding en een maatschappelijk derailleren, is natuurlijk duidelijk. En zo komt de maatschappelijk werker, zoekend naar aanknopingspunten voor zijn hulp, steeds weer terecht in de gezinnen van hen, die geholpen moeten worden. In het besef, dat vroegere en tegenwoordige gezinsverhoudingen van invloed zijn op de onaangepaste mens, ontstaat de gezinszorg. De zorg voor het gezin krijgt een steeds grotere betekenis en moet wel als de kern van de tegenwoordige algemeen maatschappelijke zorg worden beschouwd. Van hieruit hoopt men repressief en preventief te kunnen werken en criminaliteit, kinderverwaarlozing, prostitutie en drankzucht, in het algemeen dus sociaal-onaangepast gedrag, te kunnen verminderen. Dat men door een betere aanpassing de tijdelijk of blijvend gehandicapte mens meer levensvreugde wil laten beleven, is natuurlijk het allerbelangrijkste.

In toenemende mate is het mogelijk voor dit werk consultatie- en behandelingsbureaux op te richten en maatschappelijke werkers(sters) in te schakelen. Daarnaast zal de hulp van vrijwillige krachten belangrijk zijn. Men kan vrijwillige krachten vooral inschakelen bij de reclassering; in het contact met chronisch zieken of met eenzame bejaarden; bij steun aan gezinnen, waar ouders de opvoeding van hun kinderen moeilijk aan kunnen of aan vrouwen, voor wie de verzorging van een groot gezin te veel moeilijkheden geeft. De mogelijkheden zijn met deze voorbeelden niet uitgeput. Ieder maatschappelijk werker of bestuur zal zich moeten afvragen, hoe de vrijwillige krachten zo in het werk ingeschakeld kunnen worden, dat men ook waarlijk de nodige zorg aan het gezin kan geven. Het werk dat hier wordt bedoeld, gaat meestal over een vrij lange tijd door. Een goed contact tussen werker en cliënt moet worden opgebouwd, om iets blijvends te bereiken. Teleurstellingen zullen in dit werk vaak te verwachten zijn; geduld en wijsheid en inzicht in de gezinsproblemen moeten de uitrusting zowel van de vrijwilliger als van de beroepskracht zijn. Mogen velen zich tot dit werk geroepen voelen!

M. JONKMANS

IS VOORLICHTING EN RECLASSERING CASE-WORK?

Het in het November-nummer van „Humanitas" verschenen artikel van de heer Van Dullemen heb ik met belangstelling gelezen.

Het bracht mij tot de, zij het geenszins nieuwe, conclusie, dat er betreffende de interpretatie van het woord „case-work" nog wel enig verschil van mening bestaat.

Wat mij in dit artikel opviel, was o.a. dat de heer Van Dullemen ambtelijke voorlichters en nazorgambtenaren beschouwt als case-workers, immers de titel van dit stukje beloofde ons een uiteenzetting met betrekking tot het gewetensconflict van de case-worker. Het heeft me daarom verbaasd omdat m.i. een reclasseringsambtenaar en een case-worker niet identiek zijn.

Een ambtenaar, trouwens ook iedere maatschappelijk werker, die van te voren zijn cliënt vertelt, dat zijn mededelingen zullen worden overgebracht aan de instantie, die in staat is deze mededeling tegen hem te gebruiken, zal ook geen vertrouwde van de cliënt worden in de zin van het case-work. In hoeverre een reclasseringsambtenaar met een dergelijke opdracht, evenals een ambtenaar van Sociale Zaken, in staat is case-worker te zijn, is een vraagstuk op zich. Ik ben geneigd hieromtrent verre van optimistisch te zijn.

Hij zal in eerste instantie de vertegenwoordiger van het gezag zijn en als zodanig maar al te vaak „de vijand".

Ernstig bezwaar heb ik ook tegen de opvatting, dat een anti-staatsgezinde beschouwd wordt als een niet-sociaal voelend mens. Het feit, dat iemand bezwaren heeft tegen de staat, hetzij tegen de staat waarin hij woont, hetzij tegen de huidige staatsvorm als zodanig, is dunkt mij geenszins noodzakelijkerwijs verbonden aan een gebrek aan sociaal gevoel.

Zoals ik al zei, omtrent case-work heersen er verschillende opvattingen. M.i. is aan het case-work onafscheidelijk verbonden het maken van een gevoelsband met de cliënt, welke band dan bewust gehanteerd dient te worden in het belang van de cliënt.

Juist omdat, zoals de heer Van Dullemen schrijft, men wettelijk bevoegd is, misdrijven tegen de staat aan te geven, juist omdat de maatschappelijk werker in dienst van bijv. een Gemeentelijke Dienst voor Sociale Zaken de plicht heeft steunfraude e.d. te rapporteren en hij/zij de gevolgen hiervan kent, ontstaat voor de case-worker op deze plaats een gewetensconflict. Is dat conflict er niet, omdat men als eerste plicht voelt het beveiligen van de gemeenschap, het beschermen van de staat, dan is deze maatschappelijk werker geen case-worker in de ware zin van het woord. De cliënt, die de case-worker tegenover zich krijgt, zal door hem geholpen worden juist doordat zijn persoon geëerbiedigd wordt. De case-worker zal zich instellen op de mens, zoals hij tegenover hem zit. Dit wil geenszins zeggen, dat hij het daarom eens is met bepaalde handelingen en opvattingen van de cliënt. Maar de case-worker zal door de gevoelsband, die hij met de cliënt bewust en tot op zekere hoogte aangaat door persoonlijke beïnvloeding, dus de cliënt tot een meer acceptabele levenshouding brengen, zo u wilt tot een meer sociale instelling.

Het is zeker niet denkbeeldig, dat in deze behandeling, die gezien moet worden als een groeiproces, de cliënt een misstap begaat, die niet past in dat, wat men een sociale, aangepaste levenshouding noemt. De case-worker zal dit als vertrouwde van de cliënt te horen krijgen en al naar het stadium van de behandeling dit direct of later met de cliënt bespreken. Zodra de case-worker van zijn aangifte-bevoegdheid gebruik

maakt is het vertrouwen, de band met de cliënt, die voorwaarde is voor een case-work-behandeling, verbroken.

Als de case-worker eerlijk en oprecht tegenover zijn cliënt blijft staan — en ik hoop, dat „Humanitas"-lezers met mij er van overtuigd zijn, dat dit de enige juiste houding is — zal hij ook geen „tip" geven. Dit is naar ik meen unfair tegenover de cliënt en dient alleen om het eigen geweten te sussen. Trouwens, goed beschouwd is dit niet een oplossing van het gewetensconflict, maar alleen een verplaatsing er van. Nu zal de case-worker immers niet meer met een zuiver geweten tegenover de cliënt staan. Het is niet aan mij om hier uit te maken, wat het zwaarst moet wegen, maar ik meen, dat een case-worker zeker niet dit laatste kiezen kan, omdat daarmede zijn behandeling tot mislukken gedoemd is — het doet er hierbij niet toe of de cliënt al dan niet op de hoogte is van de „tip" — en de case-worker dus in feite geen case-worker meer is.

D. RIJZ

Aan het verzoek van de redactie enkele opmerkingen naar aanleiding van de artikelen van mr Van Dullemen en mej. Ryz te maken, wil ik gaarne voldoen.

Vooraf zij naar voren gebracht, dat het onderhavige onderwerp een zeer moeilijk vraagstuk is, dat nog heel wat doordenking behoeft. De onderstaande opmerkingen zijn slechts kanttekeningen op beide artikelen, meer niet.

1. Het uitsluitend geven van voorlichting is inderdaad geen casework, al is het wel noodzakelijk dat de desbetreffende maatschappelijk werk(st)er hierin geschoold is om een zo goed mogelijke diagnose te kunnen stellen, terwijl uiteraard de grondhouding van het casework, het de mens op respectueuze wijze te benaderen, voor ieder geldt.

2. Voor het werk van de nazorg-ambtenaar is ongetwijfeld de casework-methode aangewezen, evenals voor het werk voor ambtenaren van Sociale Zaken, die niet uitsluitend controleurswerkzaamheden hebben, maar die in korter of langer contact de persoon of het gezin uit moeilijkheden trachten te helpen. Dat de practijk in ons Nederlandse werk en ook in heel wat werk in Amerika daar nog ver van af is, doet aan dit principe niets af.

3. Maatschappelijk werk(st)ers hebben wel de bevoegdheid, maar niet altijd de verplichting datgene, wat er hunner kennis komt, door te geven. Ik geloof overigens niet, dat men de cliënt niet voldoende eerbiedigt, wanneer men hem van te voren duidelijk maakt, dat men zelf, krachtens zijn functie, aan bepaalde normen gebonden is[1]).

4. Ik geloof niet dat het juist is t.a.v. de vraag: belang van de maatschappij of hulp aan het individu een óf óf te stellen, maar dat hier sprake moet zijn van beide. De maatschappelijk werk(st)er is juist de bemiddelaarster — en dat is het moeilijke maar ook het boeiende van haar taak — dat zij voortdurend af te wegen heeft het belang van de gemeenschap t.a.v. dat van het individu. Waar de gemeenschap haar opdrachtgeefster is tot hulpverlening aan het individu, zal bij haar uiteraard het zwaartepunt op het laatste vallen. Maar juist het feit, dat zij déze opdrachtgeefster heeft kan haar behoeden voor te grote eenzijdigheid.

5. Met mej. Rijz ben ik eens, dat het nimmer juist is, dat een maatschappelijk werk(st)er „tips" geeft en dat dit in feite het probleem ook niet oplost.

M. KAMPHUIS

———

[1]) In de Amerikaanse literatuur vindt men beschouwingen over dit onderwerp onder de formuleringen „Casework in an authoritative setting or in a compulsory setting". Zie de noot op pag. 31 van „Wat is Social Casework", 3e druk, en de nieuwe uitgave van Hamiltons Theory and Practice of Social Case Work, pag. 46–47 en pag. 288–293. Voorts zou ik willen verwijzen naar de stellingen van prof. Van Bemmelen op de Algem. Verg. van het Ned. Genootschap tot Reclassering, afgedrukt in Berechting en Reclassering 30e jrg, Nr 8, Aug./Sept. 1951. Met stelling III, IV en V kan ik mij geheel verenigen.

REGIONALE RECLASERINGS-CONFERENTIES

TE HAARLEM EN OISTERWIJK

Op voorstel van het Landelijk Bestuur der Sectie Reclassering organiseerde het Centraal Bureau te Haarlem en Oisterwijk regionale reclasserings-conferenties.

Beide conferenties zijn een succes geweest; de opkomst was goed en er waren toezichthouders uit vele afdelingen. Niet, dat er nu niets meer te wensen zou zijn, want enkele afdelingen waren niet of maar mager vertegenwoordigd, doch de belangstelling voor deze eerste bijeenkomsten was toch van dien aard, dat de Sectie moed heeft op deze weg voort te gaan.

In HAARLEM ontmoetten wij 32 deelnemers uit 11 afdelingen. Deze bijeenkomst, evenals die te Oisterwijk, werd geleid door de voorzitter van het Landelijk Bestuur der Sectie Reclassering, de heer mr B. v. d. Waerden. De inleider van deze middag was de heer Noordhoff. Deze ging uitvoerig in op de ontwikkeling, welke de reclassering heeft doorgemaakt. Ook de vernieuwing van het gevangeniswezen bracht spreker onder onze aandacht. Dit alles bewijst, hoe de gedachten over misdaad en misdadigers zich hebben gewijzigd.

Te veel ruimte zou ik nodig hebben om de inleiding van de heer Noordhoff weer te geven. Eén element verdient echter zeker hier nog een plaats te krijgen en dat is wel het probleem der Bewijzen voor Goed Gedrag. Nog steeds bestaat hiervoor geen wettelijke regeling. In deze stad kan men het wel krijgen, als men een strafblad heeft ,in gene stad niet. Dit belemmert in ernstige mate vaak de uiteindelijke reclassering van een delinquent. Reeds jaren lang is dit probleem door de Reclasseringsverenigingen onder de aandacht van de overheid gebracht. Zonder resultaat. Spreker wenste op dit stuk grotere strijdbaarheid.

Na de inleiding kwamen de vragen. Immers, de voorzitter had in z'n opening reeds gezegd: „Hedenmiddag is het woord aan u". Veel vragen werden gesteld, veel beantwoord. Niet overal kwamen wij er uit. Dat verwachtte ook niemand, want voor reclassering bestaat geen recept. Toen de bijeenkomst echter omstreeks 5 uur werd gesloten, ging ieder toch weer met wat meer inzicht uitgerust naar zijn afdeling terug en daar ging het om.

In OISTERWIJK werd de bijeenkomst in een landelijke omgeving gehouden. Het conferentie-oord „De Pastorale" bleek gastvrij en herbergde die dag 27 deelnemers uit 6 afdelingen. Onze gastheer, de gewestelijke voorzitter mr P. van 't Hoff, heette ons in Brabants dreven van harte welkom. De heer mr B. v. d. Waerden gaf hierna een overzicht van de belangrijkste reclasseringsproblemen.

Vervolgens een warme lunch, ja, daar hadden de Brabanders op gestaan. Zonder een lekker etentje geen sfeer, zeggen zij, en het moet gezegd, het eten was prima en de stemmen kwamen los.

Na de maaltijd hield de heer W. J. de Wit, reclasseringsambtenaar van het Nederlands Genootschap tot Reclassering, een inleiding over het practische reclasseringswerk. Spreker belichtte de taak van ambtenaar en toezichthouder. Bij de toezichthouder begint de reclassering; de keuze van de toezichthouder is dus uitermate belangrijk. Vervolgens behandelde spreker de verschillende typen delinquenten, zoals daar zijn: de drankzuchtige, de zedendelinquent, de oplichter e.a.

De basis van de reclassering, zo beeindigde spreker z'n betoog, is de vertrouwensband tussen toezichthouder en onder-toezicht-gestelde; dit moet echter nooit ontaarden in slap zijn. Het contact

PATRONAAT EN CELBEZOEK

Onlangs verscheen de 2e druk van het geschriftje Patronaat en Celbezoek. Dit boekje wil inderdaad zijn een: Handleiding voor de practische reclasseerder. Wie het leest, verbaast zich er over, dat in 50 bladzijden zo'n duidelijk beeld kan worden gegeven van alle zaken, die de vrijwillige toezichthouder interesseren.

In korte trekken wordt de geschiedenis van de reclassering geschetst, inderdaad geschiedenis, want de moderne reclassering dateert van 1823, in welk jaar het Nederlands Genootschap tot Reclassering werd opgericht, toen genaamd Nederlands Genootschap tot Zedelijke Verbetering der Gevangenen. Het hoofdstuk: „De huidige organisatie", geeft een beeld van de verenigingen, werkzaam op het gebied der reclassering, vertelt in eenvoudige bewoordingen, wat een Reclasseringsraad is en wat deze doet, welke de taak is van reclasseringsambtenaren en sociale gestichtsambtenaren.

In één der volgende hoofdstukken wordt ons de loop van een strafproces verklaard en welke taak de rechter, de verdediger, de Officier van Justitie, o.a. hebben. Ook worden dan de straffen nader bezien, de voorwaardelijke veroordeling, de subsidiaire hechtenis, etc. Uitvoerig wordt stilgestaan bij de taak van de celbezoeker. Naast tal van practische inlichtingen, die worden verstrekt, geeft de schrijver u ook een aantal wenken waar u veel aan zult hebben bij het bezoek aan de delinquent. Uitgebreid behandeld wordt het houden van toezicht op voorwaardelijke veroordeelden, voorwaardelijk in vrijheid gestelden en voorwaardelijk gegratieerden.

Ook hier behandelt de schrijver eerst een aantal practische problemen, zoals het strafregister, de bewijzen van zedelijk gedrag, de algemene en bijzondere voorwaarden, die de ondertoezichtgestelde moet naleven, de proeftijd, de voorwaardelijke invrijheidstelling, etc. Hierna wordt een aantal belangrijke zaken in de verhouding tussen toezichthouder en ondertoezichtgestelde nader bezien. Wij noemen: het winnen van vertrouwen, het gezinsleven en de besteding van de vrije tijd.

Het geheel wordt verlevendigd door voorbeelden uit de practijk, die het boekje prettig leesbaar maken.

Wij hopen, dat het bovenstaande u wat hongerig heeft gemaakt, want dat was ook de bedoeling. Het boekje lijkt ons een goede gids voor onze afdelingsbesturen, celbezoekers en toezichthouders; ook kan het heel goed dienstbaar gemaakt worden aan de scholing.

U kunt het bestellen bij het Nationaal Bureau voor Reclassering, Nassauplein 28, Den Haag. De prijs is *f* 1,—.

Rest ons de hoop uit te spreken, dat drs J. Hoornweg, de schrijver, nog eens gelegenheid zal vinden, dit geschriftje uit te bouwen tot een boek, ten dienste van de opleiding van reclasseringsambtenaren.

Het zal wellicht een welkome aanvulling zijn van studielectuur, want daarvan zijn we op dit gebied van het maatschappelijk werk niet al te ruim voorzien.

HENK BEUKE

---

tussen beiden moet intensief zijn, men moet belangstellen in de delinquent. Dit komt niet tot z'n recht, als men hem of haar eens in de drie maanden een bezoek brengt.

Heel wat vragen kreeg de heer De Wit te beantwoorden, zoals over de mogelijkheden voor vrije-tijdsbesteding op het platteland, die nog zo beperkt over arbeidsbemiddeling, kwartaalrapporten etc. Dit bewees wel, met welke belangstelling er was geluisterd. Na de sluiting van deze dag, ging ieder voldaan huiswaarts.

Beide inleiders onze hartelijke dank.

HENK BEUKE